

Beroun

Kraj: Středočeský

Správní obvod: Beroun

Nadmořská výška: 235 m n. m.

Počet obyvatel: 18 989

Adresa URL: www.mesto-beroun.cz

Okres: Beroun

GPS souřadnice: 49.967205N, 14.086284E

První pís. zmínka: 1303 (721 let)

PSČ: 266 43

Památky a zajímavosti Beroun

Městská památková zóna byla v Berouně vyhlášena 10. září 1992. Do vlastní obnovy historického jádra se město pustilo o dva roky později. Postupně se podařilo s využitím státních, vlastních i soukromých zdrojů opravit desítky památek a historických objektů.

Dne 13. dubna 2010 převzal ve Španělském sále Pražského hradu pro své město starosta Berouna Jiří Besser cenu za nejlepší realizaci Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón za rok 2009 a s ní spojený titul Historické město roku 2009.

Berounská radnice

Budova berounské radnice tvoří dominantu Husova náměstí. Její dnešní, pseudobarokní podoba pochází z roku 1903, kdy byla radnice zcela přestavěna podle plánu místního rodáka Františka Coufala.

Další rozsáhlá a náročná přestavba celého radničního areálu byla dokončena v září 1998, kdy bylo zároveň přistavěno moderní křídlo s částečně prosklenými plochami a celý radniční blok byl tak opět uzavřen. Na jeho dvoře vzniklo pěkné atrium s historickou studnou uprostřed a stylovým podloubím. Jednou z nejpůsobivějších částí radnice je obřadní síň se zajímavým stropem se soškami a bohatými ornamenty, přičemž hlavními motivy jsou trilobiti, kteří představují nejčastěji se vyskytující druhy zkamenělin v okolí Berouna. Pražská brána

Pražská brána vznikla na přelomu 13. a 14. století přímo proti původnímu brodu přes řeku. Jejím hlavním účelem bylo chránit vstup do města a zároveň sloužit jako pozorovatelná. V rámci poslední rekonstrukce věžové brány v roce 2004 byla opravena fasáda, včetně obnovy původního kvádrování, dále poškozené části střechy a došlo i na restaurování střešních makovic a korouhví se symbolem českého lva a znakem královského města. Interiéry brány jsou přístupné veřejnosti. Točité schodiště vede do dvou klenutých místností, v nichž je dnes Výstavní síň Jiřího Jeníčka. Aktuální soubory fotografií zde vystavují studenti pražské FAMU. Z okének brány je krásný výhled na centrum města. Plzeňská brána

Plzeňská brána je patrně nejstarší částí městského opevnění, svou gotickou podobu si však nedochovala. Po ničivém požáru v roce 1735 byla barokně opravena. Touto branou procházela obchodní stezka z Prahy do Plzně a vybíralo se zde až do roku 1752 clo. Díky své vyvýšené věži se jde točitým schodištěm, kde je v prostorách bývalé zbrojnice umístěna stálá expozice zaměřená na historii této kulturní památky a celý hradební systém města. Do druhého patra pak vede původní středověké schodiště v šířce zdi. Až do roku 1972 zde býval byt hlásného, dnes je zde k vidění expozice věnovaná Berounu a jeho privilegiím. Pro návštěvníky je zajímavá i prohlídka mechanismu věžních hodin. Z ochozu

je krásný výhled na město. Městské hradby

Berounské městské opevnění je jedním z nejzachovalejších hradebních systémů v Česku a má své nezastupitelné místo také v širším středoevropském prostoru. Vzniklo z popudu krále Václava II. na přelomu 13. a 14. století, kdy byly hradby šest až devět metrů vysoké, asi dva metry silné a bylo do nich vestavěno 37 bašt. V této době bylo typické užívání hranolových, dovnitř otevřených hradebních věží. Z tohoto systému můžeme dnes vidět vedle zbytků hradeb, hradebního příkopu a bašt zejména Plzeňskou a Pražskou bránu postavené patrně jednou stavební hutí, což je samo o soměstské hradby - západní částbě unikátní. Originální partie zdiva se nacházejí zejména při jihovýchodní a jihozápadní nárožní věži, kde se dochovaly části cimbuří, místy s pozdně gotickou nadezdívkou se střílnami. Dochované hradby na jihu města vytváří ve spojení s městskou zelení malebná a romantická zákoutí. Na severu města se okolo hradeb vine Zámečnická ulička, která svými malými domečky připomíná pražskou Zlatou uličku.

Husovo náměstí

Husovo náměstí tvoří přirozené centrum města. Po ničivé povodni v srpnu 2002 prošlo náměstí komplexní opravou, při níž se výrazně změnila jeho tvář. Vynikly opravené fasády domů i starobylost historického jádra města, kterou podtrhl stylový mobiliář. Do jeho horní části se vrátila po 85 letech historická kašna z roku 1729 s replikou sochy sv. Jana Nepomuckého. Ta společně se sochou Záboje na pomníku padlým v I. světové válce od sochaře Karla Opatrného z roku 1924 a sochou mistra Jana Husa od kameníka Františka Velíka z roku 1908 připomíná historický původ náměstí. Měšťanské domy Pro berounské náměstí je charakteristická skupina měšťanských domů na jeho jižní straně. Domy se zachovalými kamennými klenutými sklepy, renesančními prvky a barokními štíty stojí na místě původních gotických domů. Patří mezi ně hotel Český dvůr, kde byla v roce 1720 zřízena první berounská pošta s hostincem či dům U Tří korun, kde podle pověsti měla být mincovna a kde je uschován poklad, který ještě nikdo nevyzvedl. V dalším měšťanském domě čp. 89, zvaném též Frišmanovský, se narodil významný matematik Václav Řehořovský. Dům dnes využívá Drogerie Endrle, včetně nádherného středověkého klenutého sklepení v podzemí. Jenštejnský dům

Nejstarším historicky doloženým a architektonicky nejcenějším domem v Berouně je Jenštejnský dům. Původně zde stával dům gotický, který byl patrně celý zničený při požáru na konci 16. století. Nový dům nechal postavit císařský rychtář a ve své době nejbohatší a nejvlivnější muž Berouna Jindřich Čížek z Jenštejna. Překrásný renesanční obloukový portál z červeného mramoru od stavitele Jiříka Táborského nese datum přestavby 1612. Od roku 1965 sídlí v Jenštejnském domě Muzeum Českého krasu, stejně jako v domě sousedním z druhé poloviny 17. století. Při prohlídce portálu Jenštejnského domu by neměly pozornosti návštěvníků ujít také tabulky na levé straně domu. Je na nich zaznamenána hladina vody při povodních v roce 2002, kdy voda dosáhla v tomto místě náměstí výšky 186 cm, i také v roce 1872, kdy se hladina zastavila na 259 cm. Kostel sv. Jakuba Kostel vznikl patrně ve 13. století současně s městem a až do 16. století byl obklopen hřbitovem. V polovině 17. století byla přistavěna barokní zvonice. Uvnitř kostela zaujmou obrazy sv. Jakuba a sv. Jana Nepomuckého od Jana Petra Molitora, Snímání z kříže Van Dyckovy školy či cínová křtitelnice a vyřezávaná kazatelna. Zvláštní památkou je železná deska manželů Henikových, připomínající konstituční rok 1848, umístěná na východní vnější straně kostela. Nad deskou je vysoký litinový kříž s Kristem, vyrobený v nedalekém Novém Jáchymově.

Kostel se od konce roku 2000 může pochlubit i čtyřmi novými zvony, které vyrobila zbraslavská zvonářská

dílna Rudolfa Manouška. Zvony získaly jména po českých světcích - Václavovi, Ludmile, Anežce a Vojtěchovi. Obnovení svatojakubských zvovarhany v kostele sv. Jakubanů v berounském děkanském chrámu bylo financováno z veřejné sbírky.

V roce 2004 získala farnost darem od farníků z holandského partnerského města Rijswijk plně funkční varhany s nádherně měkkým zvukem, které doprovázejí chrámový sbor při koncertech. Ty se v kostele sv. Jakuba konají zejména v době adventu a vánočních svátků. Morový sloup

Před hlavním vchodem do kostela sv. Jakuba stojí morový sloup, který byl vztyčen na náměstí v době moru v roce 1680. Této nemoci tehdy padlo v Berouně za oběť 341 lidí, což byla téměř polovina obyvatel města. Obrázky na stěnách sloupu jsou mnohem mladší než vlastní stavba a byly zde nainstalovány v roce 1936 náhradou za plechové malby z 19. století, které jsou nyní ve sbírkách Muzea Českého krasu v Berouně.

Areál děkanství

Mezi kulturní památky patří také barokní budova děkanství římskokatolické farnosti naproti kostelu. Stavba s pětiosým průčelím, členěná římsami a osazená okny se srdčitými mřížemi, nahradila na počátku 18. století původní gotickou faru. Z té se dochovaly pouze sklepy s valenou klenbou, které jsou propojeny chodbami.

Duslova vila

Nejkrásnějším a zároveň i jediným pseudorenesančním domem v Berouně je Duslova vila. Byla postavena architektem Antonínem Wiehlem v roce 1890 pro místního podnikatele Martina Dusla. Pro své architektonické kvality byla v roce 1996 zapsána do státního seznamu kulturních památek. Vila se zahradou hostila i takové osobnosti, jako byl korunní princ Rudolf či francouzský paleontolog Joachim Barrand. V letech 2002 - 2003 prošel objekt rekonstrukcí, po níž se do zrestaurovaných místností v přízemí přestěhovala Městská galerie Beroun. Součástí galerie je i zimní zahrada, která vede do Pakostova sadu. Interiéry vily s překrásnými nástrojnými malbami a štukovou výzdobou jsou přístupné veřejnosti vždy druhý zářijový víkend, v rámci oslav Dnů evropského dědictví.

Památky mimo památkovou zónu

Zábranský kostel

Hřbitovní kostel Zvěstování Panny Marie je často nazýván Zábranský podle toho, že byl postaven za branami města. Vznikl v roce 1528 za času moru společně se hřbitovem. Původně pozdně gotický kostel byl však v průběhu třicetileté války zrušeno a časem zchátral natolik, že musel být zbourán, a v letech 1739–1744 byl postaven znova v barokní podobě. Poté, co byla v Berouně nedaleko kostela zřízena v roce 1773 piaristická kolej, kterou v letech 1785–1787 navštěvoval i slavný buditel Josef Jungmann, sloužili zde piaristé mše svaté každý den, a to až do roku 1870. Po jejich odchodu kostel chátral. Přesto se v roce 1875 podařilo namísto staré dřevěné zvonice postavit novou věž. Úplného restaurování se kostel dočkal až v roce 1923, kdy byla opravena i hřbitovní zeď. Uvnitř kostela zaujme rokoková kazatelna s reliéfy Nabevzetí a Beránka božího, hlavní oltář od pražského řezbáře Ferdinanda Ublakera a starobylé varhany, na jejichž obnovu proběhla veřejná sbírka.

Kaple Bolestné Panny Marie

Kaple Bolestné Panny Marie byla postavena u studánky, u níž se v roce 1723 udála řada zázraků a jejíž vodě byla připisována léčebná moc. Kapli nechal v roce 1724 postavit berounský děkan Jiří Procházka de Lauro. V roce 1737 byl do kaple darován obraz Bolestné Panny Marie, který dnes zdobí jeden z vedlejších

oltářů v kostele sv. Jakuba. K prameni se zázračnou vodou se často konala procesí věřících zblízka i zdaleka. Z tohoto důvodu byla ke kapli zřízena křížová cesta. V letech 1733–1786 u kapličky postupně žili různí poustevníci, aby tuto svatyni ochraňovali a zároveň udržovali. Císař Josef II. však v letech 1786 a 1787 vydal dekrety, kterými zrušil kapli i poustevnu. Kaple byla později obnovena a v roce 1893 podle návrhu architekta Josefa Mockera přestavěna v novogotickém slohu. V té době se však už procesí nekonala a věhlas kaple i sláva zázračné studánky definitivně pohasly. Kaplička je přístupná veřejnosti jednou v roce, a to vždy druhý zářijový víkend v rámci oslav Dnů evropského dědictví.

Duslova vila

Pro průmyslníka a mecenáše Martina Dusla navrhl v roce 1890 významný pražský architekt Antonín Wiehl vilu v pseudorenesančním slohu. Patrový dům s mansardovou střechou je směrem do zahrady protažen o zasklenou přízemní lodžii. V roce 1924 koupilo vilu město Beroun a umístilo sem městskou knihovnu a muzejní sbírky.

Městské kino

V roce 1914 postavil stavitel Josef Jelínek na místě městského příkopu kinematografické divadlo. V březnu téhož roku bylo otevřeno pro veřejnost pod názvem Bio Excelsior a v této budově existuje dodnes. Od roku 1930, po instalování zvukové aparatury, byly promítány zvukové filmy. V roce 1945 bylo kino znárodněno a z Bio Excelsior se stalo Kino Stalingrad. V roce 1957 prošlo kino modernizací, bylo zavedeno promítání širokoúhlých filmů a přešlo do vlastnictví města. V roce 1968 bylo přejmenováno na Kino Mír. Nyní nese název Městské kino Beroun.

Stará pošta

V ulici Plzeňská najdeme dům čp. 27 – patrový barokní dům ze druhé třetiny 18. století s nádvořním křídlem. Průčelí budovy má plochý střední rizalit s vjezdem se štukovou výzdobou. V letech 1845–1935 zde sídlila berounská pošta, a proto je v písemnostech nazýván Stará pošta.

Zajíčkův mlýn

Mlýn se připomíná již v roce 1437 jako dřevěný dolejší ostrovní mlýn. V 17. století měl vedle mlecího zařízení i pilu a stoupu. Byl několikrát vážně poškozen požáry a povodněmi, ale vždy byl opraven a dostavěn.

Talichova vila

V zalesněném údolí Brdatky postupně vybudoval berounský okrašlovací spolek s klubem českých turistů lesopark. V roce 1936 koupil secesní vilu od stavitele Františka Dudy významný český dirigent Václav Talich. V roce 1958 byla část údolí, kde stojí umělcova vila, pojmenována na jeho počest Talichovým údolím.

Lehké opevnění - řopík

Pevňůstka, oficiálně označovaná jako LO vz. 37 A-160 Z, byla součástí opevnění, které mělo chránit Prahu. Byla vybudována v roce 1938.

Městská rozhledna

Téměř 13,6 m vysoká rozhledna na Městské hoře byla poprvé otevřena o velikonočních svátcích roku 1936. Provozovalo ji město a za návštěvu rozhledny vybíralo vstupné, které v té době činilo 50 haléřů. Částečně zchátralá rozhledna byla v devadesátých letech uzavřena. Po rekonstrukci firmou Radiomobil je od roku 1999 opět přístupná veřejnosti. V současné době spravují rozhlednu Technické služby Beroun, s. r. o. Každý návštěvník obdrží za symbolické vstupné pamětní list s razítkem. Rozhledna na vrchu Děd

Na vrcholku kopce Děd (492 m. n. m.), jež se zvedá západně nad městem Beroun, stojí uprostřed lesního porostu stejnojmenná cihlová rozhledna, vysoká 12 m. Výhled z rozhledny již částečně omezily přerostlé okolní stromy. Rozhledna v podobě romantické hradní věže byla dokončena v roce 1893 a byla první, kterou postavil Klub českých turistů. Na vyhlídkový ochoz s cimbuřím vystoupáme po 56 schodech. Rozhledna je volně přístupná. Z Berouna se k rozhledně můžeme vydat po modré a nebo po červené turistické značce. Z města Králův Dvůr vede k rozhledně zelená turistická značka.

